

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 27. februarja 2020*

„Predhodno odločanje – Socialna politika – Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu – Direktiva 2000/78/ES – Člena 2 in 6 – Prepoved vsake diskriminacije na podlagi starosti – Plače uradnikov – Diskriminatoren plačni sistem – Dodatno izplačilo plače, izračunano na podlagi prejšnje diskriminatorne razvrstitve – Nova diskriminacija – Člen 9 – Odškodnina zaradi diskriminatorne zakonodaje – Prekluzivni rok za vložitev odškodninskega zahtevka – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti“

V združenih zadevah od C-773/18 do C-775/18,

katerih predmet so trije predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Verwaltungsgericht Halle (upravno sodišče v Halleju, Nemčija), z odločbami z dne 15. avgusta 2018, ki so na Sodišče prispele 10. decembra 2018, v postopkih

TK (C-773/18),

UL (C-774/18),

VM (C-775/18)

proti

Land Sachsen-Anhalt,

SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi A. Arabadjiev (poročevalec), predsednik drugega senata v funkciji predsednika sedmega senata, T. von Danwitz in A. Kumin, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Land Sachsen-Anhalt J. Barone, agent,
- za Evropsko komisijo C. Valero, B.-R. Killmann in T. Maxian Rusche, agenti,

* Jezik postopka: nemščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago členov 2, 6, 9 in 17 Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79) ter člena 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru treh sporov med TK (C-773/18), UL (C-774/18) in VM (C-775/18) na eni strani ter Land Sachsen-Anhalt (zvezna dežela Saška-Anhalt, Nemčija) na drugi v zvezi z zahtevami za plačilo odškodnine zaradi diskriminacije na podlagi starosti, do katere naj bi prišlo pri razvrstitvi v plačilni razred ob zaposlitvi na delovno mesto sodnika ali uradnika navedene zvezne dežele.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V skladu s členom 1 Direktive 2000/78 je njen „[n]amen [...] opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti pri zaposlovanju in delu, zato da bi v državah članicah uresničevali načelo enakega obravnavanja“.
- 4 Člen 2 te direktive določa:

„1. V tej direktivi ‚načelo enakega obravnavanja‘ pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1.

2. V smislu odstavka 1:

- (a) se šteje, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je, je bila ali bi bila oseba obravnavana manj ugodno kakor neka druga v primerljivi situaciji zaradi katerega od razlogov iz člena 1;
- (b) se šteje, da gre za posredno diskriminacijo, kadar je zaradi kakšne navidez nevtralne določbe, merila ali prakse neka oseba določene vere ali prepričanja, ki ima določen hendikep ali je določene starosti ali spolne usmerjenosti, v primerjavi z drugimi v slabšem položaju, razen če:
 - (i) tako določbo, merilo ali prakso objektivno upravičuje legitimni cilj in je način uresničevanja tega cilja primeren in nujen; [...]

[...]“

- 5 Člen 6 navedene direktive določa:

„1. Ne glede na člen 2(2) lahko države članice predvidijo, da različno obravnavanje zaradi starosti ne predstavlja diskriminacije, če ga v kontekstu nacionalnega prava objektivno in razumno utemeljujejo z legitimnim ciljem, vključno z legitimnimi cilji zaposlovalne politike, delovnega trga in poklicnega usposabljanja, in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni.

Tako različno obravnavanje je lahko med drugim:

- (a) določitev posebnih pogojev glede dostopnosti zaposlitve in poklicnega usposabljanja, zaposlitve in dela, vključno s pogoji glede odpustitve in plačila, za mlade osebe, starejše delavce in osebe, ki so dolžne skrbeti za druge, zato da se spodbuja njihovo poklicno vključenost ali jim zagotavlja varstvo;
- (b) z določitvijo minimalnih pogojev glede starosti, delovnih izkušenj ali delovne dobe glede dostopa do zaposlitve ali kakšnih ugodnosti, povezanih z zaposlenostjo;
- (c) z določitvijo najvišje starosti za zaposlitev, ki temelji na zahtevah glede usposobljenosti za zadevno delovno mesto, ali na potrebi po primerni dobi zaposlenosti pred upokojitvijo.

2. Ne glede na člen 2(2) lahko države članice predvidijo, da določitev starosti za upokojitev ali pridobitev pravice do starostne ali invalidske pokojnine za potrebe panožnih programov socialne varnosti, vključno z določitvijo različnih starosti za delojemalce oziroma skupine ali kategorije delojemalcev v teh programih in z uporabo merila starosti pri izračunu rizičnosti v kontekstu teh programov, ne predstavlja diskriminacije zaradi starosti, pod pogojem, da ni rezultat diskriminacije zaradi spola.“

6 Člen 9 te direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da so vsem osebam, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, [za zagotovitev spoštovanja obveznosti iz te direktive] na voljo sodni in/ali upravni postopki, in, kjer države članice menijo, da je ustrezno, poravnalni postopki, tudi potem, ko se je razmerje, v katerem je domnevno prišlo do diskriminiranja, že končalo.

[...]

3. Odstavka 1 in 2 ne vplivata na nacionalne predpise o časovnih omejitvah glede vlaganja pravnih sredstev v zvezi z načelom enakega obravnavanja.“

7 Člen 17 Direktive 2000/78 določa:

„Države članice določijo predpise o sankcijah, ki se uporabljajo, če so kršene določbe domačega prava, sprejete na podlagi te direktive, in sprejmejo vse potrebne ukrepe, da zagotovijo njihovo izvajanje. Sankcije, med katerimi je lahko tudi plačilo odškodnine žrtvi, morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvrnilne. Države članice najpozneje do 2. decembra 2003 uradno obvestijo Komisijo o teh predpisih in jo nemudoma obvestijo tudi o morebitnih poznejših spremembah, ki imajo učinek nanje.“

Nemško pravo

8 V skladu s členom 1 Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (splošni zakon o enakem obravnavanju) z dne 14. avgusta 2006 (BGBI. I, str. 1897, v nadaljevanju: AGG) je namen tega zakona preprečiti ali odpraviti vse oblike diskriminacije na podlagi rase, etničnega porekla, spola, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

9 Člen 7(1) AGG določa:

„Zaposleni ne smejo biti diskriminirani zaradi katerega od razlogov iz člena 1 [...]“

10 Člen 15 AGG, naslovljen „Povrnitev škode in odškodnina“, določa:

„(1) Delodajalec je ob kršitvi prepovedi diskriminacije dolžan povrniti s tem povzročeno škodo. To ne velja, če delodajalec ni odgovoren za kršitev.

(2) Za nepremoženjsko škodo lahko zaposleni zahteva ustrezno denarno odškodnino.

[...]

(4) Pravice iz odstavka 1 ali 2 je treba pisno uveljavljati v roku dveh mesecev, razen če se stranke kolektivne pogodbe niso sporazumele drugače. V primeru prijave na delovno mesto ali poklicnega napredovanja začne rok teči s prejemom zavrnitve, v drugih primerih diskriminacije pa v trenutku, ko je zaposleni izvedel za diskriminacijo. [...]

[...]“

11 V skladu s členom 24 se določbe AGG med drugim smiselno uporabljajo za uradnike in sodnike.

Spori o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

12 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari v zadevi C-773/18 je od 1. januarja 2010 zaposlena kot sodnica na sodišču zvezne dežele Saška-Anhalt. Tožeči stranki v postopku v glavni stvari v zadevah C-774/18 in C-775/18 sta od 1. avgusta 2006 oziroma od 1. januarja 2009 uradnika te zvezne dežele.

13 Tožeče stranke v postopkih v glavni stvari so do vključno 31. marca 2011 prejemale plačo v skladu z Bundesbesoldungsgesetz (zvezni zakon o plačah uradnikov) z dne 6. avgusta 2002 (BGBl. I, str. 3020), kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 12. julija 2006 (BGBl. I, str. 1466) (v nadaljevanju: nekdanji zvezni zakon o plačah uradnikov). V skladu s tem zakonom se je plačilni razred za osnovno plačo uradnika ali sodnika v okviru vsakega naziva delovnega mesta ob njegovi zaposlitvi določil glede na njegovo starost.

14 Sodišče je v sodbi z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), razsodilo, da načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, določeno v členu 21 Listine in konkretizirano z Direktivo 2000/78, natančneje s členom 2 in členom 6(1) te direktive, nasprotuje temu, da se znotraj vsakega naziva plačilni razred za osnovno plačo pogodbenega uslužbenca v javnem sektorju ob njegovi zaposlitvi določi glede na njegovo starost.

15 Po navedbah predložitvenega sodišča je zvezna dežela Saška-Anhalt po razglasitvi te sodbe uporabila enak pristop kot Bundesministerium des Innern (zvezno ministrstvo za notranje zadeve, Nemčija), ki je zveznim upravam z dvema okrožnicama z dne 27. januarja 2012 in 23. marca 2012 dalo navodilo, naj zavrnejo vse pritožbe, ki so jih vložili uradniki ali sodniki zoper določitev njihovih plač na podlagi nekdanjega zveznega zakona o plačah uradnikov, z obrazložitvijo, da se navedena sodba nanaša na pogodbene uslužbenca in je ni mogoče uporabiti za položaj uradnikov in sodnikov.

16 Iz navedb predložitvenega sodišča je razvidno tudi, da so se nemška upravna sodišča razhajala glede vprašanja, ali je mogoče načela iz sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560) uporabiti za pogoje plačila uradnikov in sodnikov.

17 Tožeče stranke v postopku v glavni stvari so 16. decembra 2013 (C-773/18), 17. februarja 2012 (C-774/18) in 21. decembra 2012 (C-775/18) pri zvezni deželi Saški-Anhalt vložile pritožbe zoper določitev njihove plače do 31. marca 2011, pri čemer so se sklicevale na diskriminacijo na podlagi starosti. Med drugim so zahtevale plačilo odškodnine iz člena 15(2) AGG.

- 18 Sodišče je s sodbama z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005), in z dne 9. septembra 2015, Unland (C-20/13, EU:C:2015:561), razsodilo, da člen 2 in člen 6(1) Direktive 2000/78 nasprotujeta nacionalni določbi, v skladu s katero se v okviru vsakega naziva za delovno mesto plačilni razred za osnovno plačo uradnika ali sodnika ob njegovi zaposlitvi določi glede na njegovo starost.
- 19 Zvezna dežela Saška-Anhalt je z zakonom, sprejetima 18. decembra 2015 in 8. decembra 2016 določila dodatno izplačilo plače, ki je od leta 2008 veljalo za vse uradnike in sodnike, ki jih zaposluje. Za obdobje do vključno 31. marca 2011 je bilo navedeno dodatno izplačilo določeno v odstotkih od osnovne plače, ki so jo uradniki in sodniki dejansko prejeli v vsakem zadevnem letu na podlagi nekdanjega zveznega zakona o plačah uradnikov.
- 20 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je bil namen tega dodatnega izplačila uveljavitev dveh sodb Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče, Nemčija), v katerih je to razsodilo, da je plača sodnikov in uradnikov zvezne dežele Saška-Anhalt nižja od zakonskega minimuma, določenega z Grundgesetz (ustava), in tej zvezni deželi naložilo, naj od leta 2008 poveča plačo uradnikov in sodnikov, ki jih zaposluje.
- 21 Pritožbe tožečih strank v postopku v glavni stvari so bile 24. marca 2016 (C-773/18), 27. junija 2016 (C-774/18) in 24. februarja 2016 (C-775/18) zavrjene, ker so bile vložene po izteku roka. V zvezi s tem je zvezna dežela Saška-Anhalt med drugim menila, da bi tožeče stranke morale plačilo odškodnine iz člena 15(2) AGG zahtevati v roku dveh mesecev iz člena 15(4) AGG, ki je začel teči 8. septembra 2011, to je na dan razglasitve sodbe Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560).
- 22 Tožeče stranke v postopku v glavni stvari so 18. aprila 2016 (C-773/18), 22. julija 2016 (C-774/18) in 23. marca 2016 (C-775/18) pri predložitvenem sodišču vložile tožbe, s katerimi so med drugim predlagale, naj se zvezni deželi Saški-Anhalt naloži, naj jim plača odškodnino iz člena 15(2) AGG.
- 23 To sodišče se po eni strani sprašuje, ali retroaktivno povišanje plač sodnikov in uradnikov za obdobje od 1. januarja 2008 do 31. marca 2011 ne pomeni nove diskriminacije na podlagi starosti, saj se to povišanje računa kot odstotek od osnovne plače, prejete na podlagi diskriminatorne razvrstitve v plačilni razred v skladu z nekdanjim zveznim zakonom o plačah uradnikov.
- 24 Po drugi strani se predložitveno sodišče sprašuje, ali je z razglasitvijo sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), za tožeče stranke v postopku v glavni stvari lahko začel teči dvomesečni rok za uveljavljanje njihov pravic – v obravnavani zadevi za vložitev pritožb – določen v členu 15(4) AGG. Glede na to, da je bilo več kot 60 % takih pritožb, vloženi v zvezni deželi Saški-Anhalt, zavrjeno zaradi neupoštevanja tega roka, to sodišče dvomi, da bi se uradniki in sodniki, ki so se znašli v položaju, kakršen je položaj tožečih strank v postopku v glavni stvari, že ob razglasitvi navedene sodbe lahko seznanili s tem, da je izračun njihovih plač diskriminatoren.
- 25 V teh okoliščinah je Verwaltungsgericht Halle (upravno sodišče v Halleju, Nemčija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je naknadno, odstotkovno povišanje v okviru plačnega sistema, ki diskriminira na podlagi starosti, nova diskriminacija, če je odstotek povišanja enak za vse plačilne razrede nekega naziva in se zato sicer spremeni absolutna, ne pa tudi relativna razlika med diskriminiranimi in nediskriminiranimi?
 2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je takšno odstotkovno povišanje za vse starostne stopnje upravičeno, če povišanje temelji na tem, da prvotna plača ne dosega minimalnega plačila, določenega v ustavi države članice?

3. Ali pravo Unije, zlasti člen 9 Direktive [2000/78], nasprotuje pravilu, da pravica do odškodnine za diskriminatorno plačilo na podlagi starosti zastara po dveh mesecih, če
- prične rok teči z razglasitvijo sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, ECLI:EU:C:2011:560), četudi se za stranko ne uporablja Bundesangestelltentarifvertrag (kolektivna pogodba za zaposlene v javnem sektorju Zvezne republike Nemčije), ampak njen položaj ustreza položaju iz [zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005), ali iz zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 9. septembra 2015, Unland (C-20/13, ECLI:EU:C:2015:561)],
 - lahko zadevni uradniki in sodniki (delavci) za [sodbo z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560)] izvejo le iz splošnih javnih virov,
 - so javni delodajalci prenosljivost na uradnike [ali sodnike] po izdaji zgoraj omenjene sodbe zanikali in pri tem zanikali tudi obstoj diskriminacije na podlagi starosti, pri čemer je bilo to pravno mnenje vsaj deloma sporočeno tudi javnosti,
 - so prvostopenjska upravna sodišča znotraj omenjenega roka in tudi po njem do razglasitve sodbe, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, ECLI:EU:C:2014:2005), obstoj diskriminacije na podlagi starosti pretežno zanikala,
 - sodna praksa [nacionalnih] višjih sodišč znotraj navedenega roka ni obstajala, prva odločba vrhovnega sodišča pa je bila izdana šele po razglasitvi sodbe [z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, ECLI:EU:C:2014:2005)],
 - veljajo v delovnem razmerju uradnikov oziroma sodnikov prekluzivni roki le za povrnitev posebnih stroškov in ti roki niso krajši od šestih mesecev,
 - za pravice do plače velja triletni zastaralni rok, ki prične teči ob koncu leta, v katerem so terjatve zapadle in upravičenec za pravico izve oziroma bi zanjo moral izvedeti, sicer pa velja zastaralni rok desetih let,
 - je nacionalne pravice do plače, ki niso določene z zakonom, treba uveljavljati relativno hitro, to je v proračunskem letu, za katerega se uveljavljajo?
4. Ali nejasnost oziroma nepreglednost pravnega položaja vpliva na odgovor na tretje vprašanje?
5. Ali za začetek prekluzivnega roka zadostuje, da krog diskriminiranih oseb ve za diskriminacijo, ali pa mora biti poznan tudi razlog za diskriminacijo, torej merilo razlikovanja?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in drugo vprašanje

Dopustnost

- ²⁶ Zvezna dežela Saška-Anhalt izpodbija dopustnost prvega in drugega vprašanja za predhodno odločanje in trdi, da nista upoštevni za rešitev sporov o glavni stvari. Ker se namreč zadeve iz postopkov v glavni stvari nanašajo na plačilo odškodnine na podlagi člena 15(2) AGG, naj ne bi bilo pomembno, ali imajo tožeče stranke v postopku v glavni stvari pravico do dodatka k plači iz naslova druge domnevne diskriminacije.

- 27 V zvezi s tem zadostuje opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, določenega v člen 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče načeloma dolžno odločiti, če se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije (sodba z dne 27. junija 2017, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 28 Iz tega izhaja, da za vprašanja, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, le takrat, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem oziroma kadar Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na postavljena vprašanja podalo koristne odgovore (sodba z dne 27. junija 2017, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 29 V obravnavanem primeru je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da tožeče stranke v postopku v glavni stvari pred predložitvenim sodiščem trdijo, da je z retroaktivnim zvišanjem plač sodnikov in uradnikov za obdobje od 1. januarja 2008 do 31. marca 2011 začel teči nov rok na podlagi člena 15(4) AGG, ker naj bi to zvišanje povzročilo novo diskriminacijo na podlagi starosti.
- 30 V teh okoliščinah Sodišče ne more šteti, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom sporov o glavni stvari ali da sta prvo in drugo vprašanje hipotetični.
- 31 Vprašanja za predhodno odločanje sta zato dopustni.

Vsebinska presoja

- 32 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člena 2 in 6 Direktive 2000/78 razlagati tako, da nasprotujeta ukrepu, s katerim se uradnikom in sodnikom za zagotovitev ustrezne plače odobri dodatno izplačilo plače, določeno v odstotku od osnovne plače, ki so jo pred tem prejeli na podlagi zlasti plačilnega razreda za osnovno plačo, ki je bil za vsak naziv ob njihovi zaposlitvi določen glede na njihovo starost.
- 33 Kot je razvidno iz člena 2(1) Direktive 2000/78, načelo enakega obravnavanja v smislu te direktive pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1 navedene direktive. Člen 2(2)(a) te direktive določa, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je oseba obravnavana manj ugodno kot neka druga v primerljivi situaciji zaradi katerega od razlogov iz člena 1 te direktive.
- 34 Tako je treba najprej presoditi, ali dodatno izplačilo plače, kot je to v postopku v glavni stvari, vključuje različno obravnavanje v smislu člena 2(1) Direktive 2000/78.
- 35 V zvezi s tem ni sporno, da je bilo dodatno izplačilo plače, določeno z zakonoma zvezne dežele Saške-Anhalt z dne 18. decembra 2015 in z dne 8. decembra 2016, zadevnim sodnikom in uradnikom odobreno, da bi se jim omogočilo, da za obdobje od 1. januarja 2008 do 31. decembra 2011 prejmejo plačo, ki ustreza pomembnosti njihovih funkcij, kot jo nalaga nemška ustava, in sicer je bilo določeno kot odstotek prej prejete osnovne plače, pri čemer je bil v skladu z nekdanjim zveznim zakonom o plačah uradnikov plačilni razred za osnovno plačo za vsak naziv ob njihovi zaposlitvi določen glede na starost sodnikov in uradnikov. Sodišče pa je razsodilo, da člen 2 in člen 6(1) Direktive 2000/78 nasprotujeta nacionalni določbi, v skladu s katero se v okviru vsakega naziva za delovno mesto plačilni

razred za osnovno plačo uradnika ob njegovi zaposlitvi določi glede na njegovo starost (sodba z dne 19. junija 2014, Specht in drugi, od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005, točka 52).

- 36 Predložitveno sodišče se zato sprašuje, ali to, da uradniki in sodniki, ki so bili na podlagi starega zveznega zakona o plačah uradnikov zaradi starosti postavljeni v slabši položaj, prejmejo – zaradi osnovne plače, ki je nižja od osnovne plače uradnikov in sodnikov, ki imajo enake izkušnje, vendar so bili zaposleni pri višji starosti kot oni – za obdobje od 1. januarja 2008 do 31. decembra 2011 dodatno izplačilo plače, ki je v absolutnem znesku nižje od dodatnega izplačila, ki ga prejmejo slednji, pomeni novo različno obravnavanje na podlagi starosti.
- 37 V zvezi s tem je sicer res, da dodatno izplačilo plače, določeno v enotnem odstotku od osnovne plače uradnika ali sodnika, kot tako ni neločljivo povezano s starostjo in ne ustvarja drugih razlik med zadevnimi osebami, poleg tistih, ki izhajajo iz referenčnega sistema, ki določa navedeno osnovno plačo.
- 38 Vendar je, kot poudarja predložitveno sodišče, glede na to, da je referenčni sistem v obravnavanem primeru nekdanji zvezni zakon o plačah uradnikov, ki je plačilni razred za osnovne plače za vsak naziv ob zaposlitvi teh sodnikov in uradnikov določal glede na njihovo starost, očitno, da je posledica te povezave ta, da se z dodatnim izplačilom plače iz postopka v glavni stvari, določenim v zakonih zvezne dežele Saške-Anhalt z dne 18. decembra 2015 in z dne 8. decembra 2016, te uradnike in sodnike znova različno obravnava zaradi starosti.
- 39 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da dodatno izplačilo plače iz postopka v glavni stvari pomeni novo različno obravnavanje v smislu člena 2(1) Direktive 2000/78.
- 40 Nato je treba preučiti, ali je to različno obravnavanje mogoče upravičiti ob upoštevanju člena 6(1) Direktive 2000/78.
- 41 Prvi pododstavek te določbe določa, da lahko države članice predvidijo, da različno obravnavanje zaradi starosti ne pomeni diskriminacije, če ga v kontekstu nacionalnega prava objektivno in razumno utemeljujejo z legitimnim ciljem, vključno z legitimnimi cilji zaposlovalne politike, trga dela in poklicnega usposabljanja, in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni.
- 42 Sodišče je večkrat razsodilo, da lahko države članice v skladu s členom 6(1), prvi pododstavek, Direktive 2000/78 določijo ukrepe, ki vključujejo različno obravnavanje na podlagi starosti. Na voljo imajo široko polje proste presoje ne le pri izbiri glede sledenja določenemu cilju na področju socialne in zaposlovalne politike, temveč tudi pri opredelitvi ukrepov, s katerimi se lahko ta uresniči (sodba z dne 19. junija 2014, Specht in drugi, od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005, točka 46).
- 43 Po mnenju predložitvenega sodišča je različno obravnavanje, ugotovljeno v točki 39 te sodbe, posledica sledenja cilju, ki izhaja iz ustave, in sicer da se uradnikom in sodnikom zvezne dežele Saške-Anhalt zagotovi ustrezno plačilo.
- 44 V zvezi s tem je treba cilj, da se uradnikom in sodnikom te zvezne dežele zagotovi, da prejemajo plačo, ki ustreza pomembnosti funkcij, ki jih izvajajo, šteti za legitimen cilj (glej v tem smislu sodbo z dne 7. februarja 2019, Escribano Vindel, C-49/18, EU:C:2019:106, točka 66).
- 45 Preveriti je treba še, ali so v skladu z besedilom člena 6(1) Direktive 2000/78 ukrepi, sprejeti za doseganje tega cilja, v okviru širokega polja proste presoje, ki je priznано državam članicam in na katero je bilo opozorjeno v točki 42 te sodbe, primerni in nujni.

- 46 V zvezi s tem je uporaba dodatnega izplačila plače, določenega z enotnim odstotkom od osnovne plače, na splošno primerna za doseg cilja, da se uradnikom in sodnikom zagotovi, da prejmejo plačo, ki ustreza pomembnosti funkcij, ki jih opravljajo.
- 47 Glede vprašanja, ali ta ukrep presega to, kar je nujno za doseg navedenega legitimnega cilja, se predložitveno sodišče sprašuje, ali ne bi bilo treba dodatnega izplačila plače določiti na druge načine, zlasti ob upoštevanju najvišjega plačilnega razreda zadevnega naziva.
- 48 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče v točkah 63, 72 in 86 sodbe z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005) v bistvu odločilo, da člena 2 in 6 Direktive 2000/78 ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, katere cilj je odpraviti diskriminacijo na podlagi starosti, ki za referenco v prehodnem obdobju upošteva prejšnji plačni sistem, ki je temeljil na različnem obravnavanju na podlagi starosti, če je ta referenca nujna za zagotovitev varstva pridobljenih pravic in če se njeni učinki sčasoma zmanjšajo in odpravijo.
- 49 V zvezi s tem je Sodišče v točki 81 navedene sodbe poudarilo, da je ob upoštevanju zlasti števila zadevnih uradnikov in neobstoja veljavnega referenčnega sistema, ki bi omogočal primerjavo med uradniki, postavljenimi v boljši položaj, in uradniki, postavljenimi v slabši položaj, škodo, ki bi jo lahko taka prehodna ureditev povzročila zadevnim uradnikom, posebej zapleteno določiti.
- 50 Sodišče je v točki 96 navedene sodbe glede obdobja pred začetkom veljavnosti nove nacionalne ureditve iz tega sklepalo, da se lahko dodatno izplačilo plače, izračunano glede na najvišji plačilni razred zadevnega naziva, uporabi le, kadar obstaja veljaven referenčni sistem in da tak referenčni sistem v okviru nekdanjega zveznega zakona o plačah uradnikov ni obstajal, saj so se diskriminatorni vidiki tega zakona potencialno nanašali na vse zadevne uradnike.
- 51 Glede na te elemente sodne prakse pa je treba ugotoviti, da če ukrep, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ustreza potrebi po zagotovitvi varstva pravic, pridobljenih v okoliščinah, ki jih zaznamuje zlasti veliko število zadevnih uradnikov in sodnikov ter neobstoja veljavnega referenčnega sistema, in ne vodi v trajno različno obravnavanje na podlagi starosti, člena 2 in 6 Direktive 2000/78 ne nasprotujeta temu, da se dodatno izplačilo plače – katerega namen je uradnikom in sodnikom za kratko obdobje pred začetkom veljavnosti nove ureditve, s katero se odpravlja diskriminacija na podlagi starosti, zagotoviti, da prejmejo plačo, ki ustreza pomembnosti funkcij, ki jih opravljajo – naveže na tak prejšnji plačni sistem.
- 52 V teh okoliščinah in s pridržkom preverjanj, ki jih torej mora opraviti predložitveno sodišče, ni razvidno, da ukrep iz postopka v glavni stvari presega to, kar je nujno za doseg cilja zagotovitve ustreznega plačila uradnikom in sodnikom zvezne dežele Saške-Anhalt, ki ga nalaga nemška ustava.
- 53 Iz tega sledi, da je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 2 in člen 6 Direktive 2000/78 razlagati tako, da ne nasprotujeta ukrepu, s katerim se uradnikom in sodnikom za zagotovitev ustrezne plače odobri dodatno izplačilo plače, določeno v odstotku od osnovne plače, ki so jo pred tem prejeli na podlagi zlasti plačilnega razreda za osnovno plačo, ki je bil za vsak naziv ob njihovi zaposlitvi določen glede na njihovo starost, če ta ukrep ustreza potrebi po zagotovitvi varstva pravic, pridobljenih v okoliščinah, ki jih zaznamuje zlasti veliko število zadevnih uradnikov in sodnikov ter neobstoja veljavnega referenčnega sistema, in ne vodi v trajno različno obravnavanje na podlagi starosti.

Tretje, četrto in peto vprašanje

- 54 Predložitveno sodišče s tretjim, četrtem in petim vprašanjem, ki jih je prav tako treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 9 Direktive 2000/78 ter načeli enakovrednosti in učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujejo temu, da država članica za začetek teka dvomesečnega

prekluzivnega roka za vložitev zahtevka za povrnitev škode, ki je nastala zaradi ukrepa, ki pomeni diskriminacijo na podlagi starosti, določi dan razglasitve sodbe Sodišča, s katero je bila ugotovljena diskriminatornost podobnega ukrepa, zlasti če v navedeni državi članici obstaja spor o tem, ali se spoznanja iz te sodbe lahko uporabijo za zadevni ukrep.

- 55 Najprej je treba navesti, da ni sporno, da je z AGG v nemško pravo prenesena Direktiva 2000/78, da je namen člena 15(2) AGG prispevati k izpolnitvi obveznosti, ki jih ima Zvezna republika Nemčija na podlagi člena 17 te direktive, in da ta določba AGG v ta namen določa odškodnino za nepremoženjsko škodo, povzročeno z diskriminacijo na podlagi starosti.
- 56 Iz spisa, ki je na voljo Sodišču, je razvidno, da je pridobitev take odškodnine odvisna zgolj od dokaza obstoja diskriminacije, da je škoda v skladu z ustaljeno nacionalno sodno prakso pavšalno ocenjena na 100 EUR na mesec za obdobje, v katerem je diskriminacija trajala, in da je treba v skladu s členom 15(4) AGG pravice iz člena 15(2) AGG pisno uveljavljati pri delodajalcu v roku dveh mesecev od takrat, ko je zaposleni izvedel za diskriminacijo.
- 57 Začetek teka tega roka je bil v skladu s sodno prakso Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Nemčija) za položaje, kot so ti v postopku v glavni stvari, določen na dan razglasitve sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560).
- 58 V teh okoliščinah je treba preveriti, ali trajanje tega roka in določitev začetka teka tega roka na 8. september 2011 izpolnjujeta zahteve iz člena 9 Direktive 2000/78 ter ustrezata načeloma enakovrednosti in učinkovitosti.
- 59 V skladu s to določbo morajo države članice med drugim zagotoviti, da so vsem osebam, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, na voljo upravni postopki za zagotovitev spoštovanja obveznosti iz Direktive 2000/78.
- 60 Iz navedene določbe je tako razvidno, da pravo Unije ne ureja vprašanja rokov za začetek postopka za zagotovitev spoštovanja obveznosti iz te direktive (sodba z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 24).
- 61 Zato se v skladu z ustaljeno sodno prakso taka postopkovna pravila uredijo v pravnem redu vsake države članice, pri čemer ta pravila ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in v praksi ne smejo onemogočati ali znatno oteževati uveljavljanja pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 25).
- 62 Sodišče je že rabsodilo, da člen 9 Direktive 2000/78 ne nasprotuje roku, kakršen je ta, določen v členu 15(4) AGG, če, na eni strani ta rok ni manj ugoden od roka, ki se nanaša na podobne tožbe notranje narave, in na drugi strani določitev trenutka, od katerega začne teči rok, ne onemogoča ali čezmerno otežuje uveljavljanja pravic, ki jih priznava ta direktiva (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 42).
- 63 V zvezi z združljivostjo člena 15(4) AGG z načelom enakovrednosti je Sodišče prav tako ugotovilo, da je bila možnost pridobitve odškodnine za nastalo premoženjsko in nepremoženjsko škodo zaradi kršitve prepovedi diskriminacije na podlagi rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti uvedena z AGG in da torej pred sprejetjem tega zakona ni bilo enakovrednih postopkov v pravem pomenu besede (sodba z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 30). Tako ugotovitev potrjujejo elementi iz spisa, ki je na voljo Sodišču.
- 64 Poleg tega je iz istega spisa razvidno, da se je na pravice iz člena 15(2) AGG mogoče sklicevati ne glede na to, ali je delovno razmerje javno- ali zasebnopravno in ali za ta delovna razmerja velja kolektivna pogodba ali ne.

- 65 V teh okoliščinah mora predložitveno sodišče ob upoštevanju posebnosti zadevnih postopkov preveriti, ali so tožbe iz tretjega vprašanja za predhodno odločanje, za katere se zdi, da se vse nanašajo na denarne zahtevke, specifične za delovna razmerja v javni upravi, podobne odškodninski tožbi, ki se vložijo na podlagi člena 15 AGG, in ali za take tožbe veljajo ugodnejša postopkovna pravila (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 29).
- 66 Predložitveno sodišče je namreč edino, ki je neposredno seznanjeno s postopkovnimi pravili v zvezi s takimi tožbami na področju prava javnih uslužbencev in je zato v najboljšem položaju, da preuči predmet in bistvene elemente domnevno podobnih nacionalnih postopkov (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 28).
- 67 Za namene te preučitve je treba spomniti, da se za spoštovanje načela enakovrednosti zahteva, da zadevno pravilo velja brez razlikovanja za postopke, ki temeljijo na kršitvi prava Unije, in za postopke, ki temeljijo na kršitvi nacionalnega prava, če imajo podoben predmet in podlago (glej v tem smislu sodbo z dne 20. septembra 2018, Rudigier, C-518/17, EU:C:2018:757, točka 62 in navedena sodna praksa).
- 68 Glede načela učinkovitosti je treba navesti, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali preveč otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju vloge te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. S tega vidika je treba med drugim glede na primer upoštevati varstvo pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (sodba z dne 21. decembra 2016, TDC, C-327/15, EU:C:2016:974, točka 97 in navedena sodna praksa).
- 69 V skladu z ustaljeno sodno prakso je pri določitvi prekluzivnih rokov načeloma izpolnjena zahteva učinkovitosti, če ta določitev pomeni uresničevanje temeljnega načela pravne varnosti, ki hkrati varuje zainteresirani subjekt in zadevni organ. Taki roki namreč načeloma ne morejo dejansko onemogočiti ali čezmerno otežiti uveljavljanja pravic, ki jih daje pravni red Unije. Vendar so države članice pristojne, da za nacionalne ureditve, ki spadajo na področje uporabe prava Unije, določijo roke zlasti glede na pomen odločb, ki se bodo sprejele, za zainteresirane subjekte, zapletenost postopkov in zakonodaje, ki se uporablja, število oseb, ki bi jih lahko zadevali, in druge javne ali zasebne interese, ki jih je treba upoštevati. S tem pridržkom lahko države članice prosto določijo daljše ali krajše roke (sodba z dne 21. decembra 2016, TDC, C-327/15, EU:C:2016:974, točka 98 in navedena sodna praksa).
- 70 Natančneje, glede člena 15(4) AGG, ki določa dvomesečni rok za vložitev pritožbe pri delodajalcu, je Sodišče razsodilo, da ni razvidno, da bi lahko trajanje tega prekluzivnega roka dejansko onemogočilo ali čezmerno otežilo uveljavljanje pravic, ki jih priznava pravo Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točki 38 in 39).
- 71 Sodišče je glede začetka teka prekluzivnega roka že poudarilo, da tega ni mogoče določiti tako, da se delavec v tem roku morda ne bi mogel seznaniti z obstojem ali pomenom diskriminacije, katere žrtev je bil, kar bi mu onemogočilo uveljavljanje njegovih pravic (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 40).
- 72 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da če rok iz člena 15(4) AGG začne teči, ko se delavec seznanil z zatrjevano diskriminacijo, ta določba ne more dejansko onemogočiti ali čezmerno otežiti uveljavljanja pravic, ki jih priznava pravo Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, točka 41).
- 73 Po mnenju Sodišča namreč ne gre za prekomerno oviro, če se določijo prekluzivni roki, ki začnejo teči, šele ko se je zadevna oseba seznanila z zatrjevano diskriminacijo ali bi se vsaj morala seznaniti z njo (glej v tem smislu sodbo z dne 7. novembra 2019, Flausch in drugi, C-280/18, EU:C:2019:928, točka 55).

- 74 Iz sodne prakse, navedene v točkah od 71 do 73 te sodbe, tako izhaja, da mora oseba, da bi se lahko seznanila z obstojem ali pomenom diskriminacije, katere žrtev je, imeti možnost seznaniti se hkrati z različnim obravnavanjem, katerega predmet je, z razlogi za to različno obravnavanje in diskriminatornostjo različnega obravnavanja zaradi tega razloga.
- 75 Ker je v obravnavanem primeru nekdanji zvezni zakon o plačah uradnikov določal, da se je plačilni razred za osnovno plačo uradnika ali sodnika znotraj vsakega naziva delovnega mesta ob njegovi zaposlitvi določil glede na njegovo starost, so se tožeče stranke iz postopka v glavni stvari ob svoji zaposlitvi lahko seznanile tako z različnim obravnavanjem kot z razlogi zanj.
- 76 V postopkih v glavni stvari pa očitno ni sporno, da tožeče stranke na dan zaposlitve niso vedele niti niso mogle vedeti za diskriminatornost različnega obravnavanja, ki so mu bile izpostavljene zaradi navedenega razloga. Iz predložitvenih odločb je namreč razvidno, da so se s tem seznanile šele malo pred vložitvijo pritožb.
- 77 Postavlja se torej vprašanje, ali so se tožeče stranke iz postopkov v glavni stvari z navedeno diskriminatornostjo lahko seznanile od dneva razglasitve sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), kot je razsodilo Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče), ker naj bi bile upoštevne pravne okoliščine v tej sodbi dovolj jasno ugotovljene.
- 78 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da sta bili narava in obseg obveznosti, ki je v skladu s členoma 2(2) in 6(1) Direktive 2000/78 naložena državam članicam glede nacionalnih predpisov, kot je nekdanji zvezni zakon o plačah uradnikov, pojasnjena in opredeljena od razglasitve sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560) (sodba z dne 19. junija 2014, Specht in drugi, od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005, točka 104).
- 79 Ni sporno, da zvezna dežela Saška-Anhalt takrat svojih zaposlenih ni obvestila o razglasitvi te sodbe, ampak je bila ta na dan razglasitve na razpolago na spletni strani Sodišča. Poleg tega je iz predložitvenih odločb razvidno, da je bila o navedeni sodbi obveščena tako širša javnost prek nemških medijev kot člani sindikata uradnikov te zvezne dežele.
- 80 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je bilo od 10.667 zahtev za plačilo odškodnine na podlagi člena 15(2) AGG, ki so bila vložena pri organih navedene zvezne dežele, 7.071 zavrženih, od tega 6.516 zaradi zamude roka iz člena 15(4) AGG. Tako naj bi bilo v tem roku vloženi 4.151 od teh zahtev, od katerih jih je več kot 700 vložil sindikat za svoje člane.
- 81 Predložitveno sodišče opozarja, da za uradnike in sodnike, ki jih je zaposlovala zvezna dežela Saška-Anhalt v obdobju, ki je upoštevno v postopku v glavni stvari, ni veljala ureditev iz zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), ampak ureditev iz zadev, v katerih sta bili izdani sodbi z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005) in z dne 9. septembra 2015, Unland (C-20/13, ECLI:EU:C:2015:561).
- 82 Poudarja, da je zvezna dežela Saška-Anhalt po razglasitvi sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), tako kot zvezno ministrstvo za notranje zadeve v okrožnicah z dne 27. januarja 2012 in 23. marca 2012, ocenila, da spoznanj iz te sodbe ni mogoče uporabiti za položaj uradnikov ali sodnikov, ki jih zaposluje, saj se nanašajo le na položaj pogodbenih uslužbencev.
- 83 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da se je do razglasitve sodb z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005), in z dne 9. septembra 2015, Unland (C-20/13, EU:C:2015:561) večina nemških upravnih sodišč s tem stališčem strinjala, saj je Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) pojasnilo dalo šele po izreku sodbe z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005).

- 84 Po mnenju predložitvenega sodišča so bile tako pravne okoliščine, ki so upoštevne v postopkih v glavni stvari, razjasnjene šele z zaporednimi sodbami Sodišča in do razglasitve sodb z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005, točka 51), in z dne 9. septembra 2015, Unland (C-20/13, EU:C:2015:561, točki 33 in 34), te okoliščine niso bile dovolj jasno ugotovljene.
- 85 Nazadnje, iz predložitvenih odločb je razvidno, da se tožeče stranke v postopkih v glavni stvari niso niti hitro seznanile s sodbo z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), niti prepoznale njega pomena za njihove plače.
- 86 Iz teh elementov, zlasti iz okoliščine, da je več tisoč uradnikov in sodnikov zvezne dežele Saške-Anhalt vložilo zahtevke v roku, določenem v členu 15(4) AGG, je jasno razvidno, da začetek teka tega roka, kot je bil določen v obravnavanem primeru, ni dejansko onemogočal uveljavljanja pravic iz člena 15(2) AGG.
- 87 Kot je razvidno, da meni predložitveno sodišče, pa drugi elementi kažejo na to, da je bilo v posebnih okoliščinah, ki jih je opisalo to sodišče, izvrševanje teh pravic uradnikov in sodnikov zvezne dežele Saške-Anhalt čezmerno oteženo, saj je bil začetek teka roka določen tako, da je obstajalo tveganje, da ti v roku dveh mesecev ne bi mogli izvedeti za obstoj ali pomen diskriminacije, katere žrtev so bili.
- 88 V točkah od 81 do 84 te sodbe je bilo namreč navedeno, da se sodba z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), ne nanaša na nacionalno ureditev, ki se uporablja za tožeče stranke v postopkih v glavni stvari, da so zvezna dežela Saška-Anhalt in pristojni zvezni organi po razglasitvi navedene sodbe menili, da spoznanj, ki izhajajo iz te sodbe, ni mogoče uporabiti za položaj uradnikov in sodnikov in da je bila večina nemških upravnih sodišč do razglasitve sodb z dne 19. junija 2014, Specht in drugi (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 in C-541/12, EU:C:2014:2005, točka 51), in z dne 9. septembra 2015, Unland (C-20/13, EU:C:2015:561, točki 33 in 34), enakega mnenja.
- 89 V teh okoliščinah se zdi, da predložitveno sodišče upravičeno meni, da kljub pojasnilom in opredelitvam v sodbi z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), v zvezi z naravo in obsegom obveznosti, ki jo imajo države članice na podlagi člena 2(2) in člena 6(1) Direktive 2000/78, pravne okoliščine, ki so upoštevne za presojo združljivosti predpisov o plačah uradnikov in sodnikov zvezne dežele Saške-Anhalt s tema določbama, z razglasitvijo te sodbe niso bile dovolj razjasnjene niti za pristojne organe zvezne dežele Saška-Anhalt, niti za pristojne zvezne organe, niti za večino nemških upravnih sodišč.
- 90 V teh okoliščinah je razvidno, da je obstajalo tveganje, da uradniki in celo sodniki zvezne dežele Saške-Anhalt v dveh mesecih od razglasitve sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), ne bodo mogli izvedeti za obstoj ali pomen diskriminacije, katere žrtve so bili.
- 91 Obstoj takega tveganja podpirata tako dejstvo, da v skladu z ugotovitvami predložitvenega sodišča tožeče stranke iz postopkov v glavni stvari niso takoj prepoznale pomena te sodbe za svoje plače, kot dejstvo, da je bilo več kot 60 % pritožb, ki so jih vložili uradniki in sodniki zvezne dežele Saške-Anhalt, zavrženih kot prepozni.
- 92 Na podlagi teh elementov je tako mogoče dvomiti o tem, da so bila pri določitvi začetka teka roka iz člena 15(4) AGG na dan razglasitve sodbe z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai (C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560), dovolj upoštevana merila, navedena v točki 69 te sodbe, zlasti tista v zvezi z zapletenostjo zakonodaje, ki se uporablja, in številom oseb, ki bi jih ta lahko zadeval.

- 93 Vendar mora predložitveno sodišče, ki je edino neposredno seznanjeno s spori o glavni stvari, glede na vse upoštevne dejanske in pravne okoliščine opraviti potrebna preverjanja, da ugotovi, ali je bil začetek teka roka iz člena 15(4) AGG določen tako, da je bilo izvrševanje pravic uradnikov in sodnikov zvezne dežele Saške-Anhalt iz člena 15(2) AGG čezmerno oteženo.
- 94 Glede na vse zgornje preudarke je treba na tretje, četrto in peto vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica za začetek teka dvomesečnega prekluzivnega roka za vložitev zahtevka za povrnitev škode, ki je nastala zaradi ukrepa, ki pomeni diskriminacijo na podlagi starosti, določi dan razglasitve sodbe Sodišča, s katero je bila ugotovljena diskriminatornost podobnega ukrepa, kadar obstaja tveganje, da zadevne osebe za obstoj ali pomen diskriminacije, katere žrtev so bile, v navedenem roku ne bodo mogle izvedeti. Tako je lahko zlasti, kadar v navedeni državi članici obstaja spor o tem, ali se spoznanja iz te sodbe lahko uporabijo za zadevni ukrep.

Stroški

- 95 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

- 1. Člen 2 in člen 6 Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta ukrepu, s katerim se uradnikom in sodnikom za zagotovitev ustrezne plače odobri dodatno izplačilo plače, določeno v odstotku od osnovne plače, ki so jo pred tem prejeli na podlagi zlasti plačilnega razreda za osnovno plačo, ki je bil za vsak naziv ob njihovi zaposlitvi določen glede na njihovo starost, če ta ukrep ustreza potrebi po zagotovitvi varstva pravic, pridobljenih v okoliščinah, ki jih zaznamuje zlasti veliko število zadevnih uradnikov in sodnikov ter neobstoj veljavnega referenčnega sistema, in ne vodi v trajno različno obravnavanje na podlagi starosti.**
- 2. Načelo učinkovitosti je treba razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica za začetek teka dvomesečnega prekluzivnega roka za vložitev zahtevka za povrnitev škode, ki je nastala zaradi ukrepa, ki pomeni diskriminacijo na podlagi starosti, določi dan razglasitve sodbe Sodišča, s katero je bila ugotovljena diskriminatornost podobnega ukrepa, kadar obstaja tveganje, da zadevne osebe za obstoj ali pomen diskriminacije, katere žrtev so bile, v navedenem roku ne bodo mogle izvedeti. Tako je lahko zlasti, kadar v navedeni državi članici obstaja spor o tem, ali se spoznanja iz te sodbe lahko uporabijo za zadevni ukrep.**

Podpisi